

Roussillon

De regio's van deze gids

(zie de kaart in de binnenflap)

1 Narbonne, Carcassonne en het Canal du Midi	blz. 65
2 De Corbières en het Pays cathare	blz. 140
3 Perpignan, de Côte Vermeille en de Vlakte van Roussillon	blz. 176
4 De Oostelijke Pyreneeën en Andorra	blz. 230
Extra: Spaans Catalonië	blz. 300

Roussillon

Pays cathare

Andorra

Vertaling	Corrie van den Berg, Bep Fontijn, Michelle Schedler, Karin Snoep, Theo Scholten
Eindredactie	Karin Evers
Opmaak	Jan Bos, Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	Jacques Pierre/hemis.fr
Oorspronkelijke titel	Roussillon, Pays cathare
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Anne Teffo (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Eindredactie	Amaury de Valroger, Camille Bouvet, Archipel studio
Redactie	Célia Bénisty, Françoise Chaffin, Lisa Diez Gracia, Xavier Espinet, Chloé Hoorman, Guylaine Idoux, Hervé Kerros, Sarah Larrue, Pierre Plantier, Marie-Pascale Rauzier, Claire Rideau, Emmanuelle Souty, Magali Triano
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan
Omslagontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Cartografie	Thierry Lemasson, Michèle Cana, Stéphane Anton
Met dank aan	Didier Broussard, Philippe Orain, Maria Gaspar

© Michelin, Nederlandse tekst Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2013

© Cartografie: Michelin

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internet-adressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo bv
Papiermolen 14-24
NL-3994 DK Houten
degroenereisgids@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2013/45/335 - NUR 512
ISBN 978 94 014 0708 3

Niets uit deze uitgave mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1/ DE REIS VOORBEREIDEN

NAAR ROUSSILLON

Met de auto	10
Met de trein	10
Met het vliegtuig	11
Even de grens over	11

VOOR HET VERTREK

Weerbericht	12
Nuttige adressen	12
Overnachten	13
Uit eten	14

WAT IS ER TE DOEN?

Rubrieken in alfabetische volgorde	16
---	----

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden en activiteiten	24
--	----

MEMO

Evenementen	25
Leestips	26
Films	27

2/ ROUSSILLON ONDER DE LOEP

ROUSSILLON VANDAAG

Catalaanse tradities	30
Gastronomie	32
Economie	34
Tegenstellingen in aantrekkelijke regio	38

KUNST EN CULTUUR

Kunst en architectuur	40
Schilder- en beeldhouwkunst	43
ABC van de architectuur	44
Strektalen	47

LANDSCHAP EN NATUUR

Kuststreek	49
Achterland	51
Pyrénées audoises en Catalaanse Pyreneeën	52

GESCHIEDENIS

Smeltkroes van beschavingen	55
Het kathaarse epos	57
Frans-Spaanse strijd en protestantisme	59
Moderne tijd	60

3/ STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 NARBONNE, CARCASSONNE EN HET CANAL DU MIDI

Narbonne.....	68
Canal du Midi.....	81
Gruissan.....	94
Réserve africaine van Sigean.....	101
Abbaye de Fontfroide.....	103
Lagrasse.....	108
Carcassonne.....	114
Castelnaudary.....	130
Montagne Noire.....	135

2 DE CORBIÈRES EN HET PAYS CATHARE

Limoux.....	142
Rennes-le-Château.....	149
De Corbières.....	153
Château de Quéribus.....	161
Château de Peyrepertuse.....	164
De Fenouillèdes.....	167
Quillan.....	170

3 PERPIGNAN, DE CÔTE VERMEILLE EN DE VLAKE VAN ROUSSILLON

Perpignan.....	178
Fort de Salses.....	193
Port-Barcarès.....	196
Canet-Plage.....	199
Elné.....	203
Argelès-Plage.....	205
Collioure.....	208
Banyuls-sur-Mer.....	214
De Côte Vermeille.....	218
Le Boulou.....	222

4 DE OOSTELIJKE PYRENEËN EN ANDORRA

Céret.....	232
Prats-de-Mollo.....	241
Prieuré de Serrabone.....	244
Ille-sur-Têt.....	246
Abbaye Saint-Michel-de-Cuxa.....	249
Villefranche-de-Conflent.....	251
Abbaye Saint-Martin-du-Canigou.....	260
Canigou.....	262
Mont-Louis.....	268
Font-Romeu-Odeillo-Via.....	275
Cerdagne.....	279
Vorstendom Andorra.....	288

EXTRA: SPAANS CATALONIË

Costa Brava.....	302
Cadaqués.....	326
Figueres.....	331
Ampurias (Empúries).....	339
La Seu d'Urgell.....	342
Ripoll.....	351

Register	358
Kaarten en plattegronden	369
Woordenlijst	370

1/ DE REIS VOORBEREIDEN

Voor het vertrek

Weerbericht

WINTER

Meestal zacht en veel zon op de vlakte van de Roussillon. Op grote hoogten zijn de winters het strengst, bijvoorbeeld in de Pyreneeën. De Cerdagne, de Conflent en de Vallespir kennen veel zonuren dankzij hun beschutte ligging.

LENTE

Dit is het aangenaamste seizoen, ook al blijft er in de Pyreneeën veel sneeuw liggen. De soms erg krachtige wind is wel een minpunt. De *cers* (westen- of zuidwestenwind) is heel droog; de *autan* uit het oosten is droog en onstuimig, in tegenstelling tot de *marin*, een zwakke zuidoosterwind die veel regen meebrengt, en dan is er nog de soms ijskoude *mistral*.

ZOMER

Heet en droog in de vlakten (met soms hevig onweer). Aan de kust zijn de temperaturen een beetje lager dankzij de zeebries. Voor wie niet tegen de warmte kan, is er maar één oplossing: de hoogte in gaan.

HERFST

Dit is het regenseizoen bij uitstek, met hevige buien die soms tot ernstige overstromingen leiden.

Nuttige adressen

TOERISTISCHE ORGANISATIES

Comités Régionaux de Tourisme

Languedoc-Roussillon – L'Acropole - 954 av. Jean-Mermoz - CS 79507, 34960 Montpellier Cedex 2 - ☎ 04 67 20 02 20 - www.sunfrance.com

Comités Départementaux de Tourisme

Aude – Conseil général de l'Aude - Allée Raymond-Courrière - 11855 Carcassonne Cedex 9 - ☎ 04 68 11 66 00 - www.audetourisme.com.

Pyrénées-Orientales – 16 av. des Palmiers - CS 80 540 - 66005 Perpignan Cedex - ☎ 04 68 51 52 53 - www.tourisme-pyrenees-orientales.com

Maison de pays

Maison des Pyrénées – 15 r. des Grands-Augustins - 75002 Parijs - ☎ 01 42 85 51 86; 7 r. Paré - 44000 Nantes - ☎ 02 40 20 36 36; en 6 r. Vital-Carles - 33000 Bordeaux - ☎ 05 56 44 05 65.

Natuurparken

Parc naturel régional de la Narbonnaise en Méditerranée – N9 - Domaine de Montplaisir - 11000 Narbonne - ☎ 04 68 42 23 70 - www.parc-naturel-narbonnaise.fr

Parc naturel régional des Pyrénées catalanes

1 r. Dagobert - 66210 Mont-Louis - ☎ 04 68 04 97 60 - www.parc-pyrenees-catalanes.fr

TOERISTENBUREAUS

📍 De adressen van de Offices de Tourisme staan in de rubriek 'Inlichtingen' van het hoofdstuk 'Roussillon onder de loep'. Verder vindt u een schat aan informatie over toerisme in Frankrijk op www.tourisme.fr en www.franceguide.com

INTERNET

- www.capcir-pyrenees.com: accommodatie, wintersportplaatsen, activiteiten.
- www.pyrenees-cerdagne.com: trektochten, wintersportplaatsen, accommodatie.
- www.pyrenees-online.fr: accommodatie, wintersportplaatsen, activiteiten, informatie over de bergen.
- www.tourisme-pyreneesorientales.com
- www.audetourisme.com

INFORMATIE VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING

Het symbool geeft aan welke bezienswaardigheden toegankelijk zijn voor mensen met een **beperkte mobiliteit**.

Toegankelijkheid van de toeristische infrastructuur

Bekijk de bezienswaardigheden met het label **Tourisme et Handicap** op de website www.franceguide.com, rubriek 'Voyageurs', onderdeel 'Tourisme et Handicap'.

Association Tourisme et Handicaps – 43 r. Marx-Dormoy - 75018 Parijs - ☎ 01 44 11 10 41 - www.tourisme-handicaps.org

Toegankelijkheid van vervoermiddelen

Trein – De gids *Mobilité réduite* is gratis verkrijgbaar in de stations en shops van de SNCF.

SNCF Accès Plus – ☎ 0 890 640 650 (€ 0,11/min., 07.00-22.00 u). Gratis hulp voor reizigers met een beperking, 48 uur voor vertrek te reserveren in 350 Franse stations.

Online: www.accessibilite.sncf.fr

Vliegtuig – Bij Air France kunnen mindervaliden gebruikmaken van **Assistance Saphir**: ☎ 0 820 01 24 24. Online: www.airfrance.fr

Overnachten

Aan het einde van de plaatsbeschrijvingen staan adresboekjes met een selectie van hotels in de buurt.

📖 **Goed om te weten** – Online boeken kan bij de Comités Départementaux de Tourisme en bij sommige Offices de Tourisme die ook voordelige excursies en arrangementen aanbieden.

ONZE SELECTIE

Hotels

We geven de prijs per nacht voor twee personen, en ook de prijs voor het ontbijt als dat niet is inbegrepen. Voor een uitgebreider en actueler aanbod is er de **Rode Michelinids France**, die hotels en restaurants in heel Frankrijk aanbeveelt. Bij elk etablissement staan naast uitgebreide praktische informatie ook het niveau van comfort en de prijs.

Chambres d'hôte

We vermelden de prijs per nacht, inclusief ontbijt.

Sommige eigenaars bereiden ook maaltijden, meestal 's avonds en uitsluitend voor de gasten die er logeren. Dit soort accommodatie is bijzonder populair, dus het is verstandig om vooraf te reserveren!

Kampeesterreinen

De jaarlijks uitgegeven **Michelinids Camping France** bevat veel

2/ ROUSSILLON ONDER DE LOEP

Roussillon vandaag

Dit gebied, grenzend aan Spanje, baadt in het zonlicht wordt bepaald door de Catalaanse cultuur en tradities, maar ook door de lokale keuken die rijk is aan mediterrane smaken. Wijnbouw, groenten- en fruitteelt, landbouw, visserij en toerisme zijn de belangrijkste pijlers van de economie. Voor het opwekken van duurzame energie bieden de natuurlijke hulpbronnen in de Pyreneeën en de regio talrijke mogelijkheden.

Catalaanse tradities

Feesten in Roussillon, religieuze zowel als heidense, zijn ontstaan uit oude geloven. In Catalonië, waar men streng katholiek is gebleven, wordt de godsdienstijver openlijk getoond.

PROCESSIONS EN CARNAVAL

Goede Vrijdag

Op Goede Vrijdag is er in Perpignan de processie van de **Sanch**. Deze broederschap van het Heilige Bloed van Christus werd in de 15de eeuw gesticht door de H. Vincentius, een Spaanse dominicaan, om terdoodveroordeelden bij te staan. De processie trekt van de hooggelegen Église Saint-Jacques naar de kathedraal, begeleid door *goigs* (kerkliederen) en *mistéris*, afbeeldingen uit het lijdensverhaal. De leden van de broederschap zien er luguber uit in hun rode of zwarte mantel, de *caperutxa*, met hoge puntkap. Er vinden die dag nog andere processies plaats op Catalaans grond-

gebied, onder andere in **Collioure** en Arles-sur-Tech.

Carnaval van Limoux

In de Aude fungeerde een carnavalspop van stro vroeger als boetedoening voor alle zonden van het dorp. De pop werd opgehangen of verbrand in een kring van zingende mensen. Nu wordt vooral in Limoux nog carnaval gevierd en wel elk weekend van januari tot Pasen. De *fécós* zijn verkleed als Pierrot en schrijden heel langzaam vooruit met een *carabena* (met linten versierde rietstengel) in de hand, gevolgd door de grappen makende *godils* (zie kader op blz. 143). Dat alles gaat gepaard met een stevig drinkgelag. Het carnaval van Limoux wordt afgesloten met de 'Nuit de la blanquette', waarin koning Carnaval wordt verbrand.

Berenfeesten in de Vallespir

Vroeger leefden er beren in de Vallespir. In **Arles-sur-Tech**, Saint-Laurent-de-Cerdans en Prats-de-Mollo worden nog altijd berenfeesten georganiseerd. In februari-maart (en tegenwoordig ook in de zomer)

De zonneoven van Odeillo: het departement Pyrénées-Orientales ontwikkelt alternatieve energie
Albrecht Weißer/image/imagebroker / age fotostock

dwaalt er een als beer verklede man rond, die zogenaamd net uit zijn winterslaap is ontwaakt. Er wordt een klopjacht georganiseerd met een mooi jong meisje als lokaas. De beer valt voor haar charmes en laat zich op de klanken van de *cobla* (orkest) naar het dorpsplein lokken. Daar wordt hij geschoren en geveld.

PATROONSFEESTEN

Ook patroonsfeesten (**fêtes votives** of **vôtas**) worden in de dorpen uitbundig gevierd. Aan de kust wordt Petrus, de beschermheilige van de vissers, geëerd, in principe op 29 juni, bijvoorbeeld in Gruissan: de optocht eindigt in de haven, nadat er bloemen in het water zijn gegooid om de overleden en verdwenen zeelui te gedenken. In het binnenland wordt de wijnoogst uitgebreid gevierd. De *vôtas* volgen elkaar snel op van begin augustus tot half oktober en duren vaak een week. Om de overgang naar het gewone leven te verzachten, vindt na enkele dagen rust alweer een feestweekend plaats, het zogeheten **revivre** (herleven),

met bals, spelen, stierengevechten en diverse activiteiten.

FERIA'S

De feria is overgenomen van Spanje en was oorspronkelijk een landbouwbeurs, waaraan allerlei festiviteiten werden gekoppeld, vooral stierengevechten. Elk jaar lokt de **feria** in Carcassonne en Collioure duizenden mensen. Dagenlang onderhouden de *peñas* (fanfares) het publiek met hun *paso doble*, terwijl in de bodega's (tijdelijke bars) wijn en pastis rijkelijk vloeien. Er wordt gedanst en tussen twee stierengevechten door worden loslopende stieren in de straten uitgedaagd.

RUGBY

Deze sport, in 1823 in het Engelse plaatsje Rugby ontstaan door de spelregels van het voetbal te verdraaien, groeide uit tot een heus handelsmerk van de Occitaniërs en de Catalanen. In deze 'boevensport voor gentlemen' draait alles om broederschap, plezier en een partijtje 'knokken'.

Bij **rugby union** (15 spelers) wordt het naar voren gooien van de ovale bal bestraft met een scrum, een stevig opgestelde formatie van spelers. Tussen de grote teams in de rugby union weet de **Union sportive Arlequins Perpignan-Roussillon (USAP)** een hoofdrol op te eisen.

De **Racing-Club Narbonne-Méditerrané (RCNM)** en de **Union sportive carcaisonnaise (USC)** vermaken de toeschouwers en vervullen de regio met trots.

Bij **rugby league** (13 spelers) volgt een scrum als de bal over de zijlijn van het veld gaat. De teams van Carcassonne, Perpignan (XIII Catalan), Pia, Lézignan en Limoux blinken uit in deze 'ketterse rugby' of 'katharensport'.

Midi olympique, een krant die op geel papier wordt gedrukt, besteedt veel aandacht aan deze sport.

SARDANA, EEN SYMBOLISCHE DANS

De **sardana** is uitgegroeid tot een symbool van broederlijkheid én een uitdrukking van de Catalaanse ziel. Deze dans, een variatie op de *contre-pas*, werd in de 19de eeuw bedacht door Pep Ventura, een muzikant uit Figueras, en Turron, een maker van strijk- en tokkelinstrumenten uit Perpignan. De muziek bij deze dans wordt gespeeld door de *cobla*, een ensemble van elf instrumenten (*fabiol*, *tambori*, *tribles*, *tenores*, *fiscorns*, trompet, ventieltrombone en contrabas) die zowel de zachtste vertedering als de vurigste passie kunnen uitdrukken. De sardana is een subtiele afwisseling van acht maten korte passen en zestien maten lange passen en wordt gedanst in groepen, de *colles*. Op wedstrijden of festivals (Céret, Argelès) ontwikkelt de sardana zijn 'slingers van geheven armen', met ter afsluiting de 'sardana van de verbroedering', waarbij de

deelnemende groepen grote cirkels vormen. U krijgt ongetwijfeld de kans om zelf de subtiliteiten van de sardana te ondervinden als u zich op zondagochtend mengt onder de dansers op de Catalaanse dorpspleinen.

'CASTELLS', MENSELIJKE TORENS

Een ander, vooral Catalaans evenement zijn de *castellers*. Het is de bedoeling menselijke torens van verscheidene verdiepingen te vormen, met bovenop een kind. De *castell* staat symbool voor de solidariteit tussen de generaties. Deze 'sport', die vooral ten zuiden van Barcelona werd beoefend, heeft sinds de Olympische Spelen van Barcelona aan populariteit gewonnen en er worden steeds meer wedstrijden gehouden.

Gastronomie

Producten van het land en uit de zee, gekleurd door de mediterrane zon en gekruid op Catalaanse bodem: de streekgastronomie vormt een eerbetoon aan de verscheidenheid van het landschap. Het gebied produceert een overvloed aan **groenten** (aubergines, tomaten, courgettes, paprika's) en **fruit** (kersen, perziken, peren, meloenen), allemaal zongerijpt.

KUST EN ACHTERLAND

Langs de **kust** zijn **zeevruchten** ruim verkrijgbaar: vis (dorade, tandbaars, zeewolf, zeepaling) gegrild à la *plantxa*, vissoep, **oesters** (lagune van Leucate), *sardinades* (Port-Barcarès, Saint-Cyprien), ansjovis (Collioure), langoesten (Banyuls-sur-Mer), inktvis met saus of als *macaronade*.

In het **achterland**, zowel op het platteland als in de bergen, is de gastronomie traditioneel veel steviger. De Cerdagne en de Capcir staan bekend om hun **vleeswaren**

3/ STEDEN EN BEZIENS- WAARDIGHEDEN

Ja. Auboye

meer adressen

Narbonne, Carcassonne en het Canal du Midi **1**

Michelinkaart 344 – Aude (11)
Michelinkaart 339 – Gard (30) en Hérault (34)

▶ **NARBONNE★★ EN RONDRIT** 68

▶ **CANAL DU MIDI★ EN RONDRIT** 81

Ten zuiden van Narbonne:

▶ **GRUISSAN★ EN RONDRIT** 94

▶ **RÉSERVE AFRICAINE VAN SIGEAN★** 101

▶ **ABBAYE DE FONTFROIDE★★** 103

▶ **LAGRASSE★** 108

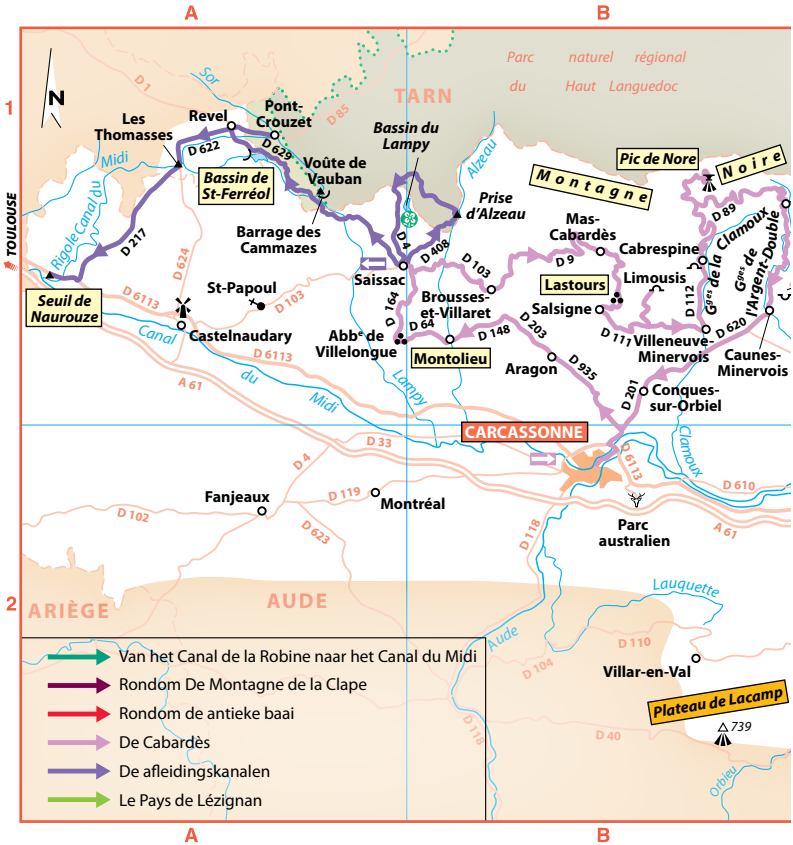
▶ **CARCASSONNE★★★ EN RONDRIT** 114

Ten noorden van Carcassonne:

▶ **CASTELNAUDARY** 130

▶ **MONTAGNE NOIRE★ EN RONDRIT** 135

NARBONNE, CARCASSONNE EN HET CANAL DU MIDI

NARBONNE, CARCASSONNE EN HET CANAL DU MIDI

Narbonne

51.005 inwoners – Aude (11)

ADRESBOEKJE: BLZ. 79

INLICHTINGEN

Office de Tourisme – 31 r. Jean-Jaurès - 11100 Narbonne - ☎ 04 68 65 15 60 - www.narbonne-tourisme.com - begin april-half sept.: 9.00-19.00 u; half sept.-begin april: 10.00-12.30, 13.30-18.00 u, zo en feestdagen 9.00-13.00 u - gesl. 1 jan., 1 mei, 25 dec.

Rondleidingen – Informatie: ☎ 04 68 90 30 66 - www.narbonne.fr - tijdens het zomerseizoen en schoolvak.: 14.30 u (vertrek vanaf het Office de Tourisme) - € 6,50. Narbonne kreeg het label 'Ville d'art et d'histoire'. Stadswandeling (1 tot 1.30 uur) met erkende gidsen (Ministère de la Culture et de la Communication) langs monumenten of thematische rondleidingen over de geschiedenis van de stad.

Pass Monuments et Musées – € 4 à 9, 15 dagen geldig. Geeft toegang tot de belangrijkste musea van de stad. Te koop bij het Office de Tourisme en de deelnemende musea en monumenten.

LIGGING

Regiokaart D2 (blz. 66-67) – *Michelin*kaart 344 J3. 30 km ten zuidwesten van Béziers via de D609 en 60 km ten oosten van Carcassonne via de A61. De D6009 loopt om Narbonne heen. Afritten voeren langs het Canal de la Robine rechtstreeks naar het historische centrum.

PARKEREN

Het centrum van Narbonne is alleen toegankelijk voor voetgangers. De auto laten staan op het parkeerterrein aan de quai Victor-Hugo (gratis, maar dichterbij het centrum betalend) of op de andere oever bij de Halles (ondergrondse parkeergarage van de cours Mirabeau).

AANRADERS

Het Palais des Archevêques, het retabel en de kerkschat van de kathedraal, de collectie Romeinse wandschilderingen in het Musée Archéologique en de oriëntalistische schilderijen in het Musée d'Art et d'Histoire.

PLANNING

In de zomer is het raadzaam de stad 's ochtends te bezoeken, als het nog koel is. Lunch en zoek in de namiddag verkoeling in de musea van het Palais Neuf. Trek een extra dag uit voor de streek rond Narbonne.

MET KINDEREN

Het archeologisch museum van Narbonne, Musée de la Chevalerie.

Hoofdstad van Gallia Narbonensis, woonplaats van de Visigotische koningen en zetel van de aartsbisschop: 'Narbonne la rose' kan bogen op prestigieuze namen en architecturale getuigenissen van een glorieus verleden. In koele musea ontsluiten de fraaie collecties, in het bijzonder die van Romeinse schilderijen, een deel van dit rijke erfgoed. Ontdek deze levendige, mediterrane stad, die een belangrijk centrum

Het aartsbisschoppelijk paleis en de Romeinse opgravingen op het plein ervoor
J.-P. Degas / hemis.fr

is voor de wijnhandel en een kruispunt van wegen en spoorwegen, onder de warme gloed van de zon. Over de lommerrijke boulevards en langs de oevers van de Robine is het heerlijk flaneren.

Wandelen Plattegrond (blz. 76)

★ **PALAIS DES ARCHEVÊQUES EN CATHÉDRALE B1**

▶ *De route is met groen aangegeven op de plattegrond (blz. 70).*

Het aartsbisschoppelijk paleis domineert de place de l'Hôtel-de-Ville, het drukke centrum van de oude stad. Hier is onlangs een deel van de Via Domitia ontdekt (zichtbaar op het plein). De oostgevel van het paleis telt drie vierkante torens, de Tour de la Madeleine (de oudste) en de Tour Saint-Martial staan aan weerszijden van de Passage de l'Ancre; iets verder naar links staat de Donjon Gilles Aycelin. Tussen de laatste twee torens heeft Viollet-le-Duc het huidige stadhuis in neogotische stijl gebouwd. Het aartsbisschoppelijk paleis vormt een complex van religieuze, militaire en burgerlijke bouwkunst waarin de geschiedenis zijn sporen heeft nagelaten, van de 12de eeuw (oude paleis) tot de 19de eeuw (stadhuis).

★ **Donjon Gilles-Aycelin**

Ingang links in het stadhuis - ☎ 04 68 90 30 65 - april-14 juli: dag, behalve di: 14.00-17.00 u; 15 juli-okt.: 10.00-13.00, 14.30-18.00 u; okt.-maart: 10.00-12.00, 14.00-17.00 u - gesl. 1 jan., 1 mei, 1 en 11 nov., 25 dec. - € 4 of Pass Monuments et Musées. Deze 13de-eeuwse donjon, waarvan de muren met bossages zijn versierd, is gebouwd op de overblijfselen van de Gallo-Romeinse ommuring die ooit het hart van de oude stad beschermde. De toren toonde het gezag van de aartsbisschop naast dat van burggraaf Aymeric II die zich aan de andere kant van de place de l'Hôtel-de-Ville had gevestigd. De verdediging van de donjon werd geregeld met drie uitkijktorens, een trap in een torentje en

NARBONNE, CARCASSONNE EN HET CANAL DU MIDI

een woonruimte op de derde verdieping die dienstdeed als laatste toevluchts-oord. De weergang van het platform (162 treden) biedt een weids **uitzicht**★ op de stad met zijn kathedraal, de omliggende vlakke, de Montagne de la Clape, de Corbières, de lagunen en in de verte de Pyreneeën.

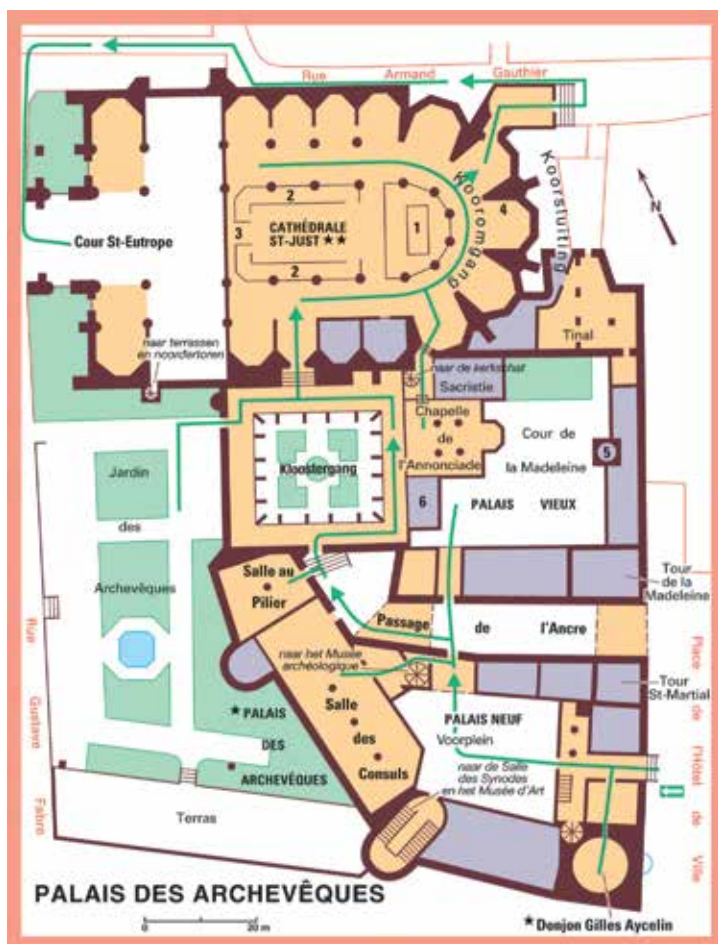
Loop het stadhuis door naar het voorplein van het Palais Neuf.

Palais Neuf

Het nieuwe paleis, rond een binnenplaats (Cour du Palais Neuf) bestaat onder meer uit de Donjon Gilles-Aycelin, de Tour Saint-Martial, het Synodegebouw en een noord- en zuidvleugel. De **Salle des Synodes** is te bereiken via een grote trap met zuiltjes die in 1628 werd gebouwd. In deze zaal, waar de Staten-Generaal van de Languedoc vergaderden, hangen vier mooie wandkleden uit Aubusson.

★★ Musée archéologique B1

In het Palais Neuf - ☎ 04 68 90 30 54 - april-sept.: 9.30-12.15, 14.00-18.00 u; okt.-maart: dag, behalve ma 10.00-12.00, 14.00-17.00 u - rondleiding op verzoek:

☎ 04 68 90 30 66 - gesl. 1 jan., 1 mei, 1 en 11 nov., 25 dec. - € 5,20 (tot 10 jaar gratis), kaartje geeft ook toegang tot Musée d'Art et d'Histoire, Musée Lapidaire et Horreum € 7,50 (3 dagen geldig).

👤 Narbonne bezit zonder twijfel de grootste collectie **Romeinse wand-schilderingen**★★ van Frankrijk. Het merendeel is afkomstig van de archeologische vindplaats Clos de la Lombarde (noordelijke wijk van de oude stad) en diende als opkuis voor de huizen van de welgestelden van Narbo Martius. Nadat men zich verdiept heeft in de bouw van een Gallo-Romeins huis, kan men zich inleven in de techniek van het wandschilderen in de oudheid. De bezoeker komt in een ruimte waar voorbeelden worden getoond van geschilderde decoraties en mozaïeken, waar de vierde stijl van de Pompejische schilderkunst (einde van de 1ste eeuw) domineert. Op de wanden zijn tegen een rode of witte achtergrond gestileerde motieven, jachttaferelen en guirlandes als versiering aangebracht. Let in het bijzonder op de schildering met de beschermgeest, die het triclinium (eetvertrek) van de villa sierde. Rechts bevindt zich de met een lauwerkrans getooide Apollo en links een genius met de hoorn des overvloeds en een schaal met drankoffers en een verminkte, gevleugelde Victoria die met een schild zwaait. In een cassette van het plafond is een bacchante te zien met een bacchusstaf met linten. Het meeste mozaïek is in zwart-wit en is geïnspireerd op de modellen die men ook in Pompeji terugvindt: geometrische motieven (vlechtbandlijsten, vierkanten, ruiten, kruisen), marmer ingelegd tegen een zwarte achtergrond (slinger van driehoeken omringd door een vlechtbandlijst met twee draden). Een bovenzaal van de Chapelle de la Madeleine toont voorwerpen uit het oppidum van Montlaurès. Een grote verzameling stenen resten brengt het Romeinse Narbonne tot leven, zoals de instellingen, het dagelijkse leven, de eredienst en de handel. Opmerkelijk is een **anker van hout en lood** dat uniek is in de Romeinse wereld, evenals een oude mijlpaal, een dronken Silenus uit de 1ste eeuw en een sarcofaag van druivenplukkende geliefden (3de eeuw). In de benedenzaal van de Chapelle de la Madeleine zijn een prachtige heidense mozaïek te zien, sarcofagen en een latei van de oorspronkelijke kathedraal die door bisschop Rusticus werd gebouwd. De Tinal, die met het Musée Archéologique is verbonden, herbergt prehistorische collecties: gereedschappen, juwelen en aardewerk, evenals een zwaard uit de ijzertijd. Reconstructies en audiovisuele voorstellingen.

★ Musée d'Art et d'Histoire B1

Palais Neuf, in hetzelfde gebouw als de Salle des Synodes, op de tweede verdieping. Dezelfde openingstijden en prijzen als het Musée Archéologique.

Ondergebracht in de voormalige woonvertrekken van de aartsbisschoppen, waar Lodewijk XIII in het voorjaar van 1642 tijdens het beleg van Perpignan verbleef. De audiëntiezaal, waar portretten van 16de-eeuwse consuls van Narbonne hangen, leidt naar de **Chambre du Roi** (slaapvertrek van de koning) die is versierd met een prachtig cassettenplafond waarop de negen muzen zijn afgebeeld. Op de grond ligt een Romeins mozaïek dat prachtig bewaard is gebleven. In de **Grande Galerie** staat een mooie collectie aardewerken apothekerspotten uit Montpellier en hangen schilderijen uit de 16de en 17de eeuw, waaronder portretten van Hyacinthe Rigaud en historische taferelen van Antoine Rivalz. In de **Salle des Faïences** is aardewerk uit de grootste Franse aardewerkfabrieken te zien (Montpellier, Moustiers en Marseille). In de **Grand Salon** bevinden zich 18de- en 19de-eeuwse werken van de Franse school (Greuze, Mignard, Jacques-Louis David), naast werk uit de Vlaamse en Italiaanse school (Tintoretto, Lorenzo Lippi enzovoort) en portretten van een

Hoofdstad van Gallia Narbonensis

ZEEHAVEN

Narbonne zou op de plek liggen waar eens de zeehaven was van een Gallisch oppidum, Narba, dat in de 7de eeuw v.C. werd gebouwd ten noorden van de stad, op de Colline de Montlaurès. De stad Colonia Narbo Martius, gesticht in 118 v.C. als eerste Romeinse 'kolonie' buiten Italië, werd een strategisch kruispunt van wegen (de Via Domitia die de Rhône met Spanje verbond en de Via Augusta richting Toulouse) en een bloeiende haven. Producten als olie, linnen, hout, hennep, kaas, de door de Romeinen geliefde vleeswaren uit de Cevennen en later ook terra sigillata (aardewerk) werden via die haven geëxporteerd. Maar het drukke havenverkeer was vooral te danken aan de handel in Italiaanse en Spaanse en later ook Gallische wijn. De stad breidde zich sterk uit en er verrezen schitterende gebouwen (Capitooltempel, forum).

ROMEINSE METROPOOL

In 27 v.C. stichtte Augustus een nieuwe provincie en noemde die Narbonne. Deze stad is 'de allermooiste' volgens Martialis en na Lyon telde ze het grootste aantal inwoners van heel Gallië. Volgens Cicero was Narbonensis 'de boulevard van de Latijnse beschaving'. Het Romeinse Rijk werd overspoeld door invasies van barbaarse volkeren. Nadat de Visigoten Rome in 410 hadden geplunderd, riepen zij Narbonne uit tot hoofdstad van hun rijk. Later viel de stad in handen van de Saracenen. In 759 heroverde Pepijn de Korte de stad. Karel de Grote maakte Narbonne tot de hoofdstad van het hertogdom Gothië.

IN DE MIDDELEEUWEN

De stad werd opgedeeld in verschillende heerlijkheden: de bisschop en de burggraaf verdeelden de Cité (met de kathedraal en het aartsbisschoppelijk paleis) en het stadje met de Église Saint-Paul. In de Cité leefde een grote joodse gemeenschap. De stad kende een lange bloeiperiode. *Aimeri de Narbonne* is de titel van een heldendicht dat in de 12de eeuw werd geschreven door Bertrand de Bar. Het beschreef de stad en 'de grote, met ijzer beslagen schepen en de met rijkdommen beladen galeien die welvaart brengen aan deze stad'. Maar het einde van de kruistocht tegen de albigenzen maakte de regio tot slagveld tussen de Franse kroon en Aragón: tot aan het Verdrag der Pyreneeën volgden schermutselingen en veldslagen elkaar op, met als inzet het bezit van de Roussillon.

VECHTEN OM WIJN EN RUGBY

Vanaf de 14de eeuw raakte Narbonne in verval door de veranderende loop van de Aude, de Honderdjarige Oorlog, de pest en de uittocht van joden. Tot overmaat van ramp liet het traject van het Canal du Midi de stad links liggen. De Narbonnais overleefden dankzij hun wijnbouwtraditie en liepen voorop in de Geuzenopstand van 1907 (zie blz. 60): hun burgemeester **Ernest Ferroul** stuurde zijn sjerp terug toen het leger op de wijnboeren schoot. Gedenkplaten in de stad houden deze tragische episode levendig. Later is het RC Narbonne dat rugbyliefhebbers in vuur en vlam zet als de 'rood-zwarten' winnen van de rivalen van AS Béziers.

DE ARRESTATIE VAN CINQ-MARS

Hoewel gunsteling van Lodewijk XIII, aarzelde zijn *grand écuyer* (grootstalmeester) Cinq-Mars niet om hem te verraden aan Spanje. Maar de vorst werd gewaarschuwd en nodigde hem uit naar het aartsbisschoppelijk paleis. Een knecht vertelde Cinq-Mars wat hem te wachten stond, waarop deze zich verstopte in een kast tussen de Salle des Audiences en de Chambre du Roi en daarna de stad in vluchtte. Na zijn arrestatie eindigde hij op de brandstapel.

tiental aartsbisschoppen uit Narbonne. Het bezoek eindigt met de sleutelcollectie van dit museum: de opmerkelijke verzameling **oriëntalistische schilderijen**★ uit de 19de en 20ste eeuw, tentoongesteld in een heerlijk kitscherig decor dat wat doet denken aan de grote moskee van Córdoba. Alle grote namen van de Franse school zijn hier aanwezig: Carpeaux, Isabey, Benjamin Constant, Hippolyte Lazerges (uit Narbonne), Bezombes, maar we vermelden vooral het superbe *Casbah de Tinghir*, een van de weinige werken van Jacques Majorelle die in een Frans museum zijn te zien.

Salle des Consuls

Ingang via de Cour d'honneur.

Deze zaal bevindt zich op de benedenverdieping van het Synodegebouw en rust op een deel van de Romeinse ommuring. In het midden staat een prachtige rij pilaren.

Verlaat het Palais Neuf via de deur aan de noordkant van de binnenplaats; ga via de deur ertegenover het Palais Vieux binnen, aan de andere kant van de passage de l'Ancre.

Palais Vieux

Dit oude paleis bestaat uit twee woongedeelten aan weerszijden van de Tour de la Madeleine. Aan de oostkant staat een vierkante traptoren tegen een met bogen opengewerkte romaanse gevel (5). Aan de zuidkant bevindt zich een gevel met vensters in romaanse, gotische en renaissancestijl. Aan de Cour de la Madeleine liggen nog andere gebouwen, zoals de Clocher Saint-Théodard (6), de vierkante Karolingische klokkentoren, de apsis van de Chapelle de l'Annonciade, waarboven aan de noordkant de enorme koorsluiting van de kathedraal uitsteekt, en de Tinal, de oude 14de-eeuwse wijnkelder van de kanunniken die onlangs is gerestaureerd.

Loop terug door de Passage de l'Ancre en ga naar rechts.

Passage de l'Ancre

Deze doorgang is versterkt met indrukwekkende muren en scheidt het Palais Vieux van het Palais Neuf. Vanaf de place de l'Hôtel-de-Ville, waarop de passage uitkomt tussen de Tour Saint-Martial en de Tour de la Madeleine, leidt deze naar de kloostergang en de kathedraal.

Ga de Salle au Pillier binnen via een deur links van de trap naar de kloostergang.

Salle au Pillier

Pl. de l'Hôtel-de-Ville - Passage de l'Ancre - ☎ 04 68 32 08 58 - www.narbonne.fr - april-14 juli: dag. behalve di 10.00-12.00, 14.00-17.00 u; 15 juli-okt.: 10.00-13.00, 14.30-18.00 u; nov.-14 juli 14.00-17.00 u - gesl. 1 jan., 1 mei, 1 en 11 nov., 25 dec. - rondleiding op aanvraag - € 6,50.

Deze fraaie 14de-eeuwse zaal dankt zijn naam aan de enorme pilaar in het midden waarop het gewelf rust.

NARBONNE, CARCASSONNE EN HET CANAL DU MIDI

★★ Cathédrale Saint-Just-et-Saint-Pasteur B1

Toegang tot de kathedraal via de kloostergang en de passage de l'Ancre.

In 1332 werd het straalkoor voltooid in de stijl van de grote Noord-Franse kathedralen. De bouw van het transept en het schip, waarvoor de oude ommuringen – nog functioneel in de woelige middeleeuwen – gedeeltelijk moesten worden afgebroken, werd echter uitgesteld en pas veel later weer ter hand genomen. De eerste steen werd gelegd op 3 april 1272 en was door paus Clemens IV, voormalig aartsbisschop van de stad, vanuit Rome toegezonden.

Kloostergang – Deze versierde kloostergang (14de eeuw) aan de zuidkant van de kathedraal is een oase van rust. Opmerkelijk zijn de hoge gotische gewelven van de galerijen en de beeldhouwde waterspuwers.

De westgalerij geeft toegang tot de Jardin des Archevêques.

De **Jardin des Archevêques** (18de eeuw) biedt mooi zicht op de steunbogen, de zuidtoren van de kathedraal en het Synodegebouw met twee ronde torens.

Interieur (plattegrond, blz. 70) – Het interieur is beperkt tot een **koor**, het enige afgewerkte deel. De hoogte van de koorgewelven, 41 m, wordt slechts overtroffen door de koren van Amiens (42 m) en Beauvais (48 m). De hoogte scheidt een grote architecturale zuiverheid: grote arcaden met daarboven een triforium, waarvan de colonnetten de spitsbogen van de glas-in-loodramen verlengen. Het koor is vier traveeën lang en heeft een kooromgang met straalkapellen. Er zijn talrijke kunstwerken te bewonderen. De vijf kapellen en de bovenramen van de apsis, evenals het tweede bovenraam aan de rechterkant, hebben nog prachtige 14de-eeuwse ramen. Tegenover het hoofdaltaar met **baldakijn** (1) bevinden zich de **orgelkast** (3) en aan weerszijden prachtige **koorbanken** (2) uit de 18de eeuw. De aangrenzende Chapelle de l'Annonciade (*toegang via de laatste straalkapel aan de rechterkant*), dateert uit de 15de eeuw en was vroeger de kapittelzaal. Tegenover de ingang hangt een mooi schilderij van Nicolas Tournier (17de eeuw), *Tobias met de Engel*. In de zijkapel van Sainte-Marie-de-Bethléem is het grote gotische **altaarstuk** (4) tevoorschijn gekomen, dat in 1981 bij toeval werd ontdekt onder een stucwerklaag. De reconstructie van het altaarstuk uit duizenden brokstukken, die los lagen of in de mortel waren verwerkt, vergde tien jaar onderzoek. Aan weerszijden van het beeld van *Maria met Kind*, zijn figuren in haut-reliëf (zeer beschaafd) gebeiteld in het maaswerk van de frontons en twee registers van tafereelen beeldhouwd van polychrome steen, vermoedelijk daterend uit 1354-1381 met episodien uit het leven van Christus (middelste register) en het *Laatste Oordeel* in het onderste register, gecentreerd rond de open mond van Leviathan. Bekijk aandachtig de verdoemden die angstkreten uitslaan in de kar die hen naar de hel brengt. Een verschrikkelijk tafereel, dat contrasteert met het serene beeld van de uitverkorenen die via een trap naar het paradijs gaan nadat hun zonden zijn vergeven in het vagevuur.

Kerkschat – R. Armand-Gautier - ☎ 04 68 90 30 65 - www.narbonne.fr - 15 juli-okt.: 10.00-11.45, 14.00-17.45 u; nov.-14 juli 14.00-17.00 u (op aanvraag) - gesl. 1 jan., 1 mei, 1 en 11 nov., 25 dec. - € 4 (tot 10 jaar gratis) of Pass Monuments et Musées. De kerkschat wordt bewaard in een zaal boven de Chapelle de l'Annonciade met gewelven die bijzondere akoestische eigenschappen hebben. Er zijn prachtige manuscripten te zien, alsook kerkzilver, zoals een miskelk van verguld zilver uit 1561. Ook hangt er een prachtig Vlaams wandtapijt uit het einde van de 15de eeuw, geweven van gouddraad en zijde, dat de **Schepping**★★ voorstelt. Het is het enige tapijt dat nog over is van een serie van tien die door aartsbisschop François Fouquet aan het kapittel werd geschonken. Interessant

zijn ook een fijnbewerkte ivoren plaat van een evangelieboek uit het einde van de 10de eeuw en een bruidskist van bergkristal, ingelegd met intaglio's uit de oudheid, die dienstdeed als reliekhouder.

Verlaat de kathedraal via een deur in de tweede straalkapel links.

Buitenkant – Loop de kathedraal rond en bewonder de koorsluiting met flamboyante spitsbogen, de grote bogen die worden bekroond door meroenen met schietgaten, de dubbele luchtbogen, de torentjes, de machtige steunberen en de hoge torens aan de noord- en zuidkant. Voor de muur die het koor afsluit, wordt men getroffen door de zware 18de-eeuwse pilaren waar het transept en de eerste twee traveeën van het schip op zouden rusten. Ze omringen nu de **Cour Saint-Eutrope** (toegang via de rue Gustave-Fabre). Via deze binnenplaats zijn de terrassen en de noordertoren te bereiken die een interessant **uitzicht**★ bieden op de luchtbogen van de kathedraal, het paleis van de aartsbisschoppen en de stad.

Musée de la Chevalerie A1

15 r. Gustave-Fabre - ☎ 04 6849 98 69 - dag, behalve zo-ochtend en ma 10.00-12.30, 14.00-17.00 u - € 5 (kinderen € 3, rondleiding € 7).

👤 De collectie omvat een reeks bogen, kruisbogen, pijlen en zwaarden waarvan een aantal dateert uit de 11de eeuw. U kunt er voelen hoe zwaar de helmen en harnassen zijn en de wapens van de ridders ter hand nemen, onder het toezicht oog van de eigenaar, die alles weet van de katharen en van de geschiedenis van de stad Narbonne.

HET OUDE NARBONNE

▶ *Zie de groene route op de plattegrond (blz. 76). Vertrek op de place de l'Hôtel-de-Ville en neem de rue Droite, een drukke winkelwandelstraat.*

Place du Forum B1

Dit plein ligt deels op de plaats waar zich vroeger het forum en het capitol bevonden. Voor een beschilderde muur roepen schachten van zuilen, sokkels van pilasters en fragmenten van kapitelen de tempel uit de 1ste eeuw op.

Ga rechtsaf de rue Girard in en vervolgens linksaf de rue Michelet in.

Église Saint-Sébastien B1

Volgens de legende heeft hier het geboortehuis van de H. Sebastiaan gestaan. De kerk in flamboyant-gotische-stijl (15de eeuw) werd in de 17de eeuw uitgebreid met klooster en een kloostergang voor de karmelieten.

Keer terug naar de place du Forum en neem de rue Rouget-de-Lisle.

Horreum B1

Dezelfde openingsuren en -prijzen als het Musée Archéologique. Video van 15 min. Van deze grote Romeinse opslagplaats (wellicht de grondvesten van een marktplaats) zijn slechts twee ondergrondse galerijen te bezichtigen. Een klank- en lichtspel doet de sculpturen en bas-reliëfs tot hun recht komen. *Neem rechts de rue du Lieut.-Col.-Deymes en nogmaals rechts de rue Armand-Gauthier die uitkomt op de place Roger-Salengro.*

La Poudrière B1

In deze 18de-eeuwse kruittoren met enorme steunberen achter de Jardin des Vicomtes worden tijdelijke tentoonstellingen gehouden.

Keer terug naar de place Salengro, neem rechts de rue Chennebier en dan links de rue du-Lion-d'Or, die naar de kade voert. Sla daar links af.